

Znanja, stavovi i učestalost kockanja u populaciji studenata Sveučilišta u Osijeku

Levačić, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Medicine Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:152:355693>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Medicine Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
MEDICINSKI FAKULTET OSIJEK
SVEUČILIŠNI INTEGRIRANI PREDDIPLOMSKI I
DIPLOMSKI STUDIJ MEDICINE

Martina Levačić

ZNANJA, STAVOVI I UČESTALOST
KOCKANJA U POPULACIJI
STUDENATA SVEUČILIŠTA U OSIJEKU

Diplomski rad

Osijek, 2020. godina

Rad je ostvaren u: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Mentor rada: doc. dr. sc. Ivan Miškulin

Rad ima 42 lista i 23 tablice.

Zahvaljujem se mentoru doc. dr. sc. Ivanu Miškulinu na iskazanoj potpori i sugestijama tijekom istraživanja i izrade diplomskoga rada.

Zahvaljujem se svim svojim prijateljima koji su bili uz mene sve ovo vrijeme.

Posebnu zahvalu upućujem mojoj obitelji za bezgranično strpljenje, podršku, brigu i svaku pomoć.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. HIPOTEZA	3
3. CILJEVI	4
4. ISPITANICI I METODE	5
4.1. Ustroj studije.....	5
4.2. Ispitanici	5
4.3. Metode	5
4.4. Statističke metode.....	6
5. REZULTATI.....	7
5.1. Opći podatci.....	7
5.2. SOGS upitnik.....	11
6. RASPRAVA.....	30
7. ZAKLJUČCI	33
8. SAŽETAK.....	34
9. SUMMARY	35
10. LITERATURA.....	36
11. ŽIVOTOPIS	40

1. UVOD

Problemi vezani uz kockanje u većoj mjeri prevladavaju među studentskom populacijom nego bilo kojom drugom odraslom populacijom (1). U jedanaestoj verziji Međunarodne klasifikacije bolesti (ICD-11) i u Dijagnostičkom i statističkom priručniku mentalnih poremećaja 5 (DSM-5) poremećaj kockanja ili patološko kockanje (PG, eng. *pathological gambling*) klasificirano je kao ovisnički poremećaj (2, 3). Poremećaj kockanja prema ICD-11 klasifikaciji definiran je kao poremećaj koji opisuje obrazac trajnoga ili ponavljajućega kockarskog ponašanja koje može biti ostvareno *online* (tj. putem interneta) ili izvan internetske mreže, a manifestira se kao oslabljena kontrola nad kockanjem (npr. početak, učestalost, intenzitet, trajanje, prestanak, kontekst), davanje sve većega prioriteta kockanju u mjeri u kojoj kockanje ima prednost pred drugim životnim interesima i svakodnevnim aktivnostima te nastavak ili eskalacija kockanja unatoč nastupanju negativnih posljedica. Obrazac ponašanja dovoljno je ozbiljan da rezultira značajnim oštećenjem osobnih, obiteljskih, društvenih, obrazovnih, profesionalnih ili drugih važnih područja funkcioniranja (2). U DSM-5 kriterijima za PG uključeni su pokušaji „vraćanja“ gubitaka (tj. povratak kockanju nakon gubitka radi postizanja izjednačenja) i neuspješni napori u kontroli, smanjenju ili prestajanju s kockanjem (3).

Problem kockanja u studenata tema je istraživanja koju su proučavale mnoge države i područja znanosti, a rezultati navedenih studija su raznoliki. S obzirom na to da je poremećaj kockanja entitet koji obilježava mnogo faktora, studije na studentskim populacijama bavile su se različitim faktorima kako bi pobliže približile problem kockanja te ujedno pratile i prevalenciju učestalosti kockanja u odnosu na promatrane varijable kod studenata.

Pretraživanjem literature o kockanju u studentskoj populaciji pronađeni su mnogi faktori i varijable koji utječu na problem kockanja. Studije govore o rasnoj razlici kao jednom od faktora problema s kockanjem u studentskoj populaciji (4, 5, 6), o *online* i *offline* kockanju (7, 8, 9, 10), o razlici glede seksualnoga identiteta (11), o depresivnim simptomima i konzumaciji alkohola (12, 13, 14, 15), o iluziji kontrole nad kockanjem (16), o društvenim uvjerenjima i stavovima koji utječu na spoznaje o kockanju i kockarsko ponašanje (17, 18, 29, 20), o razlici kod populacije sportaša i nesportaša (21, 22, 23), o stresnim događajima u životu i povezanosti problemskoga kockanja (24), o reklamiranju kockanja na televiziji i sličnim medijima (25), o uzimanju stimulansa (26) te mnogim drugim faktorima i varijablama.

Prevalencija kockanja u studentskoj populaciji razlikuje se od studije do studije (27, 28, 29, 30, 31), a skup mnogobrojnih studija od 1987. do 2016. godine govori da je u studentskoj populaciji do sada procijenjeno 6,13% mogućih patoloških kockara, dok je stopa problemskoga kockanja izračunata na 10,23% (32).

U Republici Hrvatskoj do sada je provedena samo jedna studija o kockanju studenata (33) koja se bavi problemom sportskoga klađenja, međutim ostali oblici kockanja do sada nisu obrađeni ni u jednoj drugoj studiji. Kako bi prvenstveno medicinska struka dobila uvid u to koliko je kockanje u ovoj populaciji frekventno, potrebno je učiniti više studija na svim sveučilištima u Republici Hrvatskoj koje bi dale točne podatke o učestalosti rekreativnoga, ali i patološkoga kockanja. Ovaj diplomski rad upravo želi započeti niz takvih budućih studija koje bi pružile više spoznaja o poremećaju kockanja u studentskoj populaciji, ali i šire. Kolika je učestalost kockanja, koja je sociodemografska podloga, stavovi i znanja studenata Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku problemi su koje obrađuje ovaj diplomski rad.

2. HIPOTEZA

Znanje studenata o utjecaju ovisnosti kockanja na ljudsko zdravlje je manjkavo, a prevalencija ovisnosti o kockanju visoka je u toj populaciji.

3. CILJEVI

Ciljevi ovog istraživanja bili su:

- utvrditi sociodemografska obilježja studenata
- utvrditi znanje, stavove i učestalost kockanja studenata
- utvrditi moguću povezanost spomenutih varijabli.

4. ISPITANICI I METODE

4.1. Ustroj studije

Istraživanje je ustrojeno po načelu presječnoga (eng. *cross-sectional*) istraživanja, odnosno kao tipična metoda istraživanja presjeka ili prevalencije (34).

4.2. Ispitanici

Istraživanje je obuhvatilo 844 studenata Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, podijeljenih u dvije skupine: studenti prvih godina preddiplomskih i integriranih studija te završnih godina diplomskih i integriranih studija. Ove dvije skupine studenata izabrane su kako bi se istražilo postoje li razlike između početka i završetka studija po pitanju kockanja. Ispitanici su anketirani u drugome semestru svojih studija kako bi se osigurao što veći broj ispitanika za ovo istraživanje.

4.3. Metode

Pretraživanje literature o poremećaju kockanja i patološkome kockanju u studentskoj populaciji provedeno je putem *Web of Science* platforme baza podataka, korištenjem ključnih riječi *student gambling*, *student gambling prevalence*, *student gambling croatia* i *student gambling prevention*. Dio ovoga pretraživanja poslužio je za formiranje anketnoga upitnika koji istražuje problem kockanja u studentskoj populaciji.

Istraživanje je provedeno uživo i putem *online* anketnoga upitnika od 1.ožujka do 1.svibnja 2020. godine. Upitnik se sastojao od 42 pitanja–sociodemografskih, pitanja o znanju, stavovima i učestalosti kockanja ispitanika. Popunjavanje upitnika trajalo je do 15 minuta, bilo je anonimno i podatci su kodirani za daljnju obradu. Anketni upitnik koji su ispitanici ispunjavali sastoji se od dvaju dijelova: Opći podatci i *South Oaks Gambling Screen* upitnik za procjenu patološkoga kockanja (SOGS) (35, 32). U općemu se dijelu ispitanike tražilo odgovoriti na pitanja o svome spolu, godinama, godini studiranja, statusu ponavljanja godine, području studiranja, vrsti studija, statusu zaposlenosti i primanjima, primanju stipendije, broju članova obitelji, prebivalištu te žive li na području svoga studiranja. SOGS upitnik za procjenu patološkoga kockanja obuhvaća pitanja vrste kockanja, količine kockanja, novčana pitanja vezana uz kockanje i pitanja o socioekonomskim problemima koje su ispitanici mogli

imati tijekom kockanja. Posljednja tri pitanja cjelokupne ankete naknadno su dodana zbog potrebe ovoga istraživanja kao dio samoprocjene ispitanika trenutnoga utjecaja kockanja na njihov život i školovanje na odabranome studijskom programu.

4.4. Statističke metode

Za opis distribucije frekvencija istraživanih varijabli upotrijebljene su deskriptivne statističke metode. Za utvrđivanje razlika među proporcijama između dvaju nezavisnih uzoraka koristio se χ^2 -test. Značajnost razlika utvrđenih statističkim testiranjem iskazana je na razini $p < 0,05$. U obradi podataka upotrijebljeni su izvorno pisani programi za baze podataka te statistički paket Statistica for Windows 2010 (inačica 10.0, StatSoft Inc., Tulsa, OK).

5. REZULTATI

U istraživanju je prikupljeno 956 anketa od kojih je 112 isključeno zbog nezadovoljavanja uvjeta istraživanja. Ukupno je 844 ispitanika, od čega je 459 žena i 385 muškaraca.

5.1. Opći podatci

U ovome dijelu prikazana su sociodemografska obilježja ispitanika. Ispitanici su po spolu gotovo izjednačeni, premda ženski spol neznatno prednjači (54,4%). Raspon godina ispitanika je 18 do 44 godina, s prevalencijom ispitanika koji imaju 19 godina. Detaljniji pregled raspona godina vidljiv je u Tablici 1.

Tablica 1. Ispitanici prema dobi

godine	broj ispitanika
18	22
19	415
20	102
21	23
22	24
23	108
24	88
25	33
26	8
27	11
28	3
29	1
34	2
35	1
37	1
41	1
44	1

S obzirom na to da su ispitivane dvije skupine studenata koje su sudjelovale u ovome istraživanju, odnosno studenti prve godine preddiplomskoga i integriranoga studija te studenti završne godine diplomskoga i integriranoga studija, istraživanje pokazuje da je anketu ispunilo 596 studenata prve godine preddiplomskoga i integriranoga studija i 248 studenata završne godine diplomskoga i integriranoga studija. Većina studenata nisu bili ponavljači na svojim studijskim programima, a samo njih 5,57% odgovorilo je da su ponavljači. Nadalje, ispitanici su odgovarali na pitanje o njihovom području studiranja koje obuhvaća različita područja znanosti i umjetnost. Najviše ispitanika izjasnilo se za sljedeća područja znanosti: tehničke znanosti, društvene znanosti te biomedicina i zdravstvo. Detaljniji pregled područja studiranja vidljiv je u Tablici 2.

Tablica 2. Područje studiranja ispitanika*

područje studiranja	broj ispitanika
tehničke znanosti	339
društvene znanosti	251
biomedicina i zdravstvo	164
prirodne znanosti	76
interdisciplinarna područja znanosti	17
humanističke znanosti	6
umjetničko područje	1
biotehničke znanosti	0

*Ispitanici su mogli zaokružiti jedan ili više ponuđenih odgovora ukoliko studiraju na više studijskih programa.

Također, ispitanici su odgovorili i na pitanje koja vrsta studija opisuje njihov studijski program. Većina, točnije njih 489, odgovorilo je da studiraju na preddiplomskome sveučilišnom studiju, 211 studenata odgovorilo je da studiraju na diplomskome sveučilišnom studiju, a 145 studenata odgovorilo da studira na integriranome preddiplomskom i diplomskom studiju. Ispitanici su morali odgovoriti i na pitanja o statusu zaposlenosti i primanja. Većina ispitanika odgovorila je da ne radi (78,44%), dio ispitanika odgovorio je da su zaposleni preko studentskoga ugovora (16,35%), a najmanji dio ispitanika da su zaposleni nekako drugačije (5,21%). Na pitanje o primanjima većina je ispitanika odgovorila da je nezaposlena, a detaljniji pregled o primanjima vidljiv je u Tablici 3.

Tablica 3. Primanja ispitanika

primanja	broj ispitanika
ne radim	661
do 1500 kn mjesečno	76
1500 kn – 2000 kn mjesečno	29
2000 kn – 2500 kn mjesečno	18
2500 kn – 3000 kn mjesečno	12
više od 3000 kn mjesečno	48

Sljedeći aspekt anketnoga istraživanja bilo je pitanje primaju li ispitanici stipendiju. Ukupno 462 ispitanika ne prima stipendiju, a ostali ispitanici odgovorili su potvrdno. Na pitanje o tome koliko članova broje njihove obitelji – 80,81% ispitanika ima više od tri člana u svojoj obitelji, 14,34% ima tri člana u svojoj obitelji, 3,91% ima dva člana u svojoj obitelji, a samo 0,94% čine studenti koji su sami. Prebivalište studenata iduće je pitanje u anketnome istraživanju koje je pitanje otvorenoga tipa. S obzirom na navedeno, obradom rezultata dobiveni su mnogobrojni odgovori, a prikazani su u dvjema tablicama prema gradovima i županijama Hrvatske te ostalim državama radi jednostavnijega prikaza podataka. Popis gradova, županija i ostalih država prikazan je u Tablici 4. i Tablici 5. Osječko-baranjska županija prebivalište je 47,88 % ispitanika, a strane države prebivalište su 4,62 % ispitanika; među kojima prevladavaju ispitanici iz Bosne i Hercegovine.

Tablica 4. Prebivališta ispitanika po gradovima

gradovi	broj ispitanika
Osijek	226
Slavonski Brod	75
Vinkovci	36
Požega	31
Đakovo	29
Vukovar	18
Našice	17
Županja	14
Čepin	13
Virovitica	13
Valpovo	11
Slatina	10
Tenja	10
Beli Manastir	10
ostalo*	331

*Prebivališta koja su napisali 9 ili manje ispitanika.

Tablica 5. Prebivališta ispitanika po županijama i ostalim državama

županije/države	broj ispitanika
Osječko-baranjska	404
Vukovarsko-srijemska	122
Brodsko-posavska	107
Požeško-slavonska	48
Virovitičko-podravska	39
Bosna i Hercegovina	36
Sisačko-moslavačka	20
Bjelovarsko-bilogorska	14
Koprivničko-križevačka	13
Grad Zagreb	9
Splitsko-dalmatinska	7
Zadarska	4
Međimurska	4
Primorsko-goranska	3
Varaždinska	3
Krapinsko-zagorska	3
Zagrebačka	2
Karlovačka	2
Srbija	2
Šibensko-kninska	1
Slovenija	1

5.2. SOGS upitnik

Prvo pitanje odnosilo se na vrste kockanja koje su ispitanici prakticirali tijekom svoga života. Ispitanici su za 12 potkategorija ovoga pitanja morali označiti jedan odgovor: *uopće ne*, *manje od jednom tjedno* ili *jednom tjedno ili više*. Zadnja potkategorija pitanje je otvorenoga tipa pod kojim su ispitanici mogli navesti oblik kockanja koji nije naveden u ovome pitanju. Prva potkategorija pitanja odnosi se na igranje kartaških igara za novac, na što je većina ispitanika (njih 725) odgovorilo da uopće nisu igrali kartaške igre za novac. Ukupno 102 ispitanika

odgovorilo je da su igrali kartaške igre za novac manje od jednom tjedno, a samo 17 ispitanika igrali su kartaške igre za novac jednom tjedno ili više. Iduća potkategorija pitanja je o klađenju na konje, pse ili druge životinje, na što je većina ispitanika odgovorila da se uopće nisu kladili na takav način. Detaljniji pregled odgovora o klađenju na konje, pse ili druge životinje vidljiv je u Tablici 6.

Tablica 6. Klađenje ispitanika na konje, pse ili druge životinje

klađenje na konje, pse ili druge životinje	broj ispitanika
uopće ne	662
manje od jednom tjedno	144
jednom tjedno ili više	38

Klađenje na sport je u odnosu na prethodnu kategoriju nešto učestalije, ali je većina ispitanika, odnosno njih 66,11 %, odgovorilo da se uopće nije kladilo na sport. Manje od jednom tjedno kladilo se na sport 24,29 % ispitanika, a njih 9,60 % kladilo se na sport jednom tjedno ili više. Što se tiče igranja igara s kockama (uključujući *craps*, *overandunder* ili druge igre s kockama), učestalost je slična prvoj potkategoriji (igranje kartaških igri za novac) gdje je većina ispitanika (njih 83,89 %) odgovorila da uopće ne igra igre s kockama. Ispitanici koji su na ovu potkategoriju odgovorili s manje od jednom tjedno čine 11,97 % ispitanika, a oni koji su odgovorili jednom tjedno ili više čine ostatak. Iduća potkategorija pitanja na koju su ispitanici odgovarali odnosi se na odlazak u kasino. Ukupno 592 ispitanika odgovorilo je da uopće nisu odlazili u kasino, dok je čak 210 njih to prakticiralo manje od jednom tjedno. Manjina od 42 ispitanika odlazili su u kasino jednom tjedno ili više. Igranje brojeva ili klađenje na lutrije potkategorija je na koju je većina ispitanika odgovorila kako ju uopće ne prakticira. Detaljniji pregled o igranju brojeva ili klađenje na lutrije vidljiv je u Tablici 7.

Tablica 7. Igranje ispitanika brojeva ili klađenje na lutrije

igranje brojeva ili klađenje na lutrije	broj ispitanika
uopće ne	502
manje od jednom tjedno	291
jednom tjedno ili više	51

Igranje binga potkategorija je pitanja na koju su većina ispitanika (njih 566) odgovorili da ga uopće ne igraju, dok je 242 ispitanika odgovorilo kako igra bingo manje od jednom tjedno, a mali ostatak od 36 ispitanika ga igra jednom tjedno ili više. Ispitanici su odgovorili s *uopće ne* odgovorom na potkategoriju pitanja o igranju tržišta dionica i/ili tržište robe u većini (96,33 %). Samo 2,37 % ispitanika odgovorilo je da se ovom vrstom kockanja bavi manje od jednom tjedno, a 1,3 % jednom tjedno ili više. Sljedeća je potkategorija pitanja korištenje automata za igre na sreću, automata za poker ili drugih automata za klađenje. U ovoj kategoriji 22,99 % ispitanika koristi automate kao oblik kockanja manje od jednom tjedno, njih 4,5 % jednom tjedno ili više, dok preostala većina uopće ne koristi automate kao oblik kockanja. Ispitanici koji su kuglali, igrali bilijar, golf ili neku drugu igru vještine za novac manje od jednom tjedno odgovorili su u postotku od 16,71 %, a oni koji ovu vrstu kockanja prakticiraju jednom tjedno ili više odgovorili su u postotku od 3,55 %. Na potkategoriju pitanja o igranju *pulltabs* ili *papirnatih igre* (osim lutrija) većina ispitanika (njih 800) odgovorilo je da uopće nije igralo spomenute igre, 32 ispitanika igralo je manje od jednom tjedno, a samo 12 ispitanika igralo je jednom tjedno ili više. Zadnja potkategorija pitanja, odnosno već spomenuti neki oblik kockanja koji nije naveden u upitniku obuhvaćala je ukupno 20 različitih odgovora. Detaljniji pregled odgovora ispitanika vidljiv je u Tablici 8. Kao najčešći odgovori spominju se kladionica i rulet.

Tablica 8. Neki oblik kockanja ispitanika koji ovdje nije naveden

neki oblik kockanja koji ovdje nije naveden	broj ispitanika
uopće ne	820
kladionica, manje od jednom tjedno	4
automat za igračke, jednom tjedno ili više	2
rulet, jednom tjedno ili više	2
sportska kladionica	1
poker, <i>Black Jack</i> , rulet	1
poker	1
<i>online</i> casino igre, jednom tjedno ili više	1
<i>Dungeons&Dragons</i> , jednom tjedno ili više	1
ilegalni kasino u podrumu zgrade	1
rulet	1
rulet, voćkice, <i>Book of Ra Deluxe 6</i> , jednom tjedno ili više	1
rulet, manje od jednom tjedno	1
<i>In-game</i> kockanje	1
kladionica, jednom tjedno ili više	1
psi, jednom tjedno ili više	1
rulet, manje od jednom tjedno	1
<i>Lootboxes</i> u videoigrama, manje od jednom tjedno	1
e-sportovi, jednom tjedno ili više	1
<i>online betting</i> za CS GO novcima sa <i>steama</i> (program), manje od jednom tjedno	1

Iduće pitanje upitnika odnosilo se na najveću svotu novca kojom su ispitanici kockali bilo koji dan. Ukupno 50% ispitanika odgovorilo je da nikada nije kockalo, dok je druga polovina ispitanika dala odgovore navedene u Tablici 9. Od ispitanika koji kockaju za novac, većina ne potroši više od 65,00 kn.

Tablica 9. Najveća svota novca kockanja ispitanika bilo koji dan

najveća svota novca kockanja bilo koji dan	broj ispitanika
nikada nisam kockao/la	422
6,50 kn ili manje	117
više od 6,50 kn do 65,00 kn	200
više od 65,00 kn do 650,00 kn	72
više od 650,00 kn do 6.500,00 kn	28
više od 6.500,00 kn do 65.000,00 kn	2
više od 65.000,00 kn	3

Ispitanici su odgovorili i na pitanje o osobama u njihovu životu koje imaju (ili su imale) problem s kockanjem. S obzirom na to da su neki ispitanici označili više odgovora pod ovim pitanjem, skup odgovora prema ponuđenim odgovorima upitnika sadržan je u Tablici 10. Među odgovorima koji nisu označeni kao *nitko* u anketnome upitniku, ispitanici su najviše odgovora dali za *prijatelj ili netko važan u mome životu*.

Tablica 10. Osobe ispitanika koje imaju (ili su imale) problem s kockanjem

osobe koje imaju (ili su imale) problem s kockanjem	broj ispitanika
otac	20
majka	3
brat/sestra	12
moje dijete (djeca)	4
prijatelj ili netko važan u mome životu	73
moj supružnik/partner	2
drugi član obitelji	40
nitko	709

Isto tako, ispitanike se pitalo o učestalosti vraćanja kockanju sljedeći dan kako bi osvojili nazad novac koji su izgubili. Ukupno 90,28% ispitanika odgovorilo je da se nikada ne vraća sljedeći dan kako bi osvojili nazad novac koji su izgubili, dok je 7,46% ispitanika odgovorilo da se vraća ponekad (manje od pola vremena koje gube). Ipak, 1,54% ispitanika vraća se sljedeći dan većinu vremena kada izgube, a samo 0,72% svaki puta kada izgube. U nastavku

pitanja o novčanoj strani kockanja, ispitanici su odgovorili i na pitanje o tome jesu li ikada tvrdili da osvajaju novac kockanjem, a zapravo nisu (izgubili su). Ukupno 812 ispitanika odgovorilo je da nikada nisu tvrdili navedeno, njih 19 da jesu manje od pola vremena kada su izgubili, a ostatak ispitanika (13) odgovorio je da jesu većinu vremena. Na pitanje osjećaju li da su ikada imali problema s klađenjem ili kockanjem za novac, 95,5 % ispitanika odgovorilo je *ne*, 3,55% ispitanika odgovorilo je *da, u prošlosti, ali ne sada*, a samo 0,95 % dalo je odgovor *da* u upitniku. Idući niz pitanja bio je tip pitanja na koja su ispitanici odgovarali s *da* ili *ne*. Većina ispitanika u ovome nizu pitanja odgovorila je s *ne*. Detaljniji prikaz odgovora na pojedina pitanja vidljiv je u Tablici 11. Pitanja na koje je 9 % ili više ispitanika odgovorilo s *da* su pitanja o tome kockaju li više nego što su namjeravali, skrivaju li listiće za klađenje, lutrijske karte, novce za kockanje, zadužnice ili druge znakove klađenja ili kockanja od njihovih supružnika, djece ili drugih važnih ljudi u njihovu životu te jesu li se svađali s ljudima s kojima žive zbog načina na koji raspolažu novcem.

Tablica 11. Pitanja s *da* ili *ne* odgovorima ispitanika vezana uz način kockanja i raspolaganja osobnih financija

Pitanja s <i>da</i> ili <i>ne</i> odgovorima	da (%)	ne (%)	
1. Jeste li se ikada kockali više nego što ste namjeravali?	12,68	87,32	
2. Jesu li ljudi kritizirali vaša klađenja ili Vam rekli kako imate problem, bez obzira jeste li mislili da je to istina?	4,38	95,62	
3. Jeste li se ikada osjećali krivima zbog načina na koji kockate ili zbog toga što se događa kada kockate?	7,11	92,89	
4. Jeste li se ikada osjećali kao da se želite prestati kladiti za novac, ali niste mislili kako to možete?	3,44	96,56	
5. Jeste li ikada skrivali listiće za klađenje, lutrijske karte, novac za kockanje, zadužnice ili druge znakove klađenja ili kockanja od Vašega supružnika, djece ili drugih važnih ljudi u Vašemu životu?	10,31	89,69	
6. Jeste li se ikada svađali s ljudima s kojima živite zbog načina na koji raspolazete novcem?	9,0	91,0	
7. (Ako ste odgovorili <i>da</i> na 6. pitanje): Jesu li svađe bile usmjerene na Vaše kockanje?	1,54	98,46	
8. Jeste li ikada posudili novac od nekoga i niste im taj novac vratili (kao rezultat Vašega kockanja)?	1,54	98,46	
9. Jeste li ikada izgubili vrijeme s posla (ili škole) zbog klađenja za novac ili kockanja?	4,27	95,73	
10. Ako ste posudili novac za kockanje ili otplatu kockarskih dugova, od koga ili gdje ste posudili (označite <i>da</i> ili <i>ne</i> za svaki ponuđeni odgovor):	a. od kućnoga budžeta	4,15	95,85
	b. od Vašega supružnika	0,95	99,05
	c. od drugih članova obitelji ili rodbine	1,66	98,34
	d. od banaka, zajmovnih tvrtki ili kreditnih unija	0,71	99,29
	e. putem kreditnih kartica	1,3	98,7
	f. od lihvara	0,36	99,64
	g. unovčili ste dionice, obveznice ili druge vrijednosne papire	0,59	99,41
	h. prodali ste osobnu ili obiteljsku imovinu	0,36	99,64
	i. posudili ste na svojim čekovnim računima (prošli loše provjere)	0,36	99,64
	j. imate (imali ste) kreditni limit s kladioničarem	0,36	99,64
	k. imate (imali ste) kreditni limit s kasinom	0,59	99,41
11. Smatrate li kako imate problem s kockanjem?	0,95	99,05	
12. Liječite li se zbog problema s kockanjem kod psihijatra?	0,36	99,64	
13. Je li kockanje negativno utjecalo na Vaš prosjek na fakultetu te ste eventualno ponavljali godinu?	1,42	98,58	

Pitanja 11., 12. i 13. ne pripadaju SOGS upitniku, već su naknadno dodana za potrebe istraživanja.

Što se tiče utvrđivanja moguće povezanosti spomenutih varijabli, analizirana je povezanost sociodemografskih obilježja ispitanika s njihovim znanjima, stavovima i učestalošću kockanja. Usporedba sociodemografskih obilježja sa znanjem ispitanika o kockanju vidljiva je usporedbom s nekoliko varijabli. Prva usporedba jest spol i jesu li ispitanici skrivali listiće za klađenje, lutrijske karte, novac za kockanje, zadužnice ili druge znakove klađenja ili kockanja od njihovih supružnika, djece ili drugih važnih ljudi u njihovu životu (Tablica 12.). Postoji razlika u spolu i to u korist muške populacije.

Tablica 12. Utjecaj spola na pitanje Jeste li ikada skrivali listiće za klađenje, lutrijske karte, novac za kockanje, zadužnice ili druge znakove klađenja ili kockanja od Vašega supružnika, djece ili drugih važnih ljudi u vašemu životu?

		Jeste li ikada skrivali listiće za klađenje, lutrijske karte, novac za kockanje, zadužnice ili druge znakove klađenja ili kockanja od Vašega supružnika, djece ili drugih važnih ljudi u vašemu životu?		
		DA	NE	broj ispitanika (%)
spol	muški	77	308	385 (45,6)
	ženski	10	449	459 (54,4)
Ukupno:		87 (10,3)	757 (89,7)	844 (100)
Vrijednost χ^2 testa:		$\chi^2=71,925, P<0,001$		

* χ^2 test

P je <0.05, što znači da je između skupina došlo do statistički važne razlike. Stoga je hipoteza (koja kaže da postoje razlike između spola i skrivanja listića za klađenje, lutrijske karte, novca za kockanje, zadužnice ili drugih znakova klađenja ili kockanja od supružnika, djece ili drugih važnih ljudi u životu) potvrđena.

Iduća usporedba jest utjecaj područja studiranja na osjećaj krivnje zbog načina na koji ispitanici kockaju ili što se događa kada kockaju (Tablica 13.). Postoji razlika u području studiranja i to u korist društvenih i tehničkih znanosti.

Tablica 13. Utjecaj područja studiranja na pitanje *Jeste li se ikada osjećali krivima zbog načina na koji kockate ili zbog toga što se događa kada kockate?*

		Jeste li se ikada osjećali krivima zbog načina na koji kockate ili zbog toga što se događa kada kockate?		
		DA	NE	broj ispitanika (%)
područje studiranja	biomedicina i zdravstvo	5	158	163 (19,3)
	biotehničke znanosti	0	0	0 (0,0)
	društvene znanosti	15	213	246 (29,1)
	društvene znanosti, biomedicina i zdravstvo	0	1	1 (0,1)
	društvene znanosti, humanističke znanosti	0	0	2 (0,2)
	društvene znanosti, umjetničko područje	1	0	1 (0,1)
	humanističke znanosti	0	4	4 (0,5)
	interdisciplinarna područja znanosti	2	14	16 (1,9)
	interdisciplinarna područja znanosti, prirodne znanosti	1	0	1 (0,1)
	prirodne znanosti	4	67	71 (8,4)
	prirodne znanosti, tehničke znanosti	0	4	4 (0,5)
	tehničke znanosti	32	302	334 (39,6)
	tehničke znanosti, društvene znanosti	0	1	1 (0,1)
	umjetničko područje	0	0	0 (0,0)
Ukupno:		60 (7,1)	784 (92,9)	844 (100)
Vrijednost χ^2 testa:		$\chi^2=21,439, P=0,029$		

* χ^2 test

P je <0.05, što znači da je između skupina došlo do statistički važne razlike. Stoga je hipoteza (koja kaže da postoje razlike između područja studiranja i osjećaja krivnje zbog načina kockanja) potvrđena.

Sljedeća usporedba sociodemografskih obilježja ispitanika bila je o utjecaju primanja na svađanje ispitanika s ljudima s kojima žive zbog načina na koji ispitanici raspolažu novcem (Tablica 14.). Postoji razlika kod utjecaja primanja i to u korist onih koji zarađuju više od 3000 kn mjesečno.

Tablica 14. Utjecaj primanja kod pitanja *Jeste li se ikada svađali s ljudima s kojima živite zbog načina na koji raspolazete novcem?*

		Jeste li se ikada svađali s ljudima s kojima živite zbog načina na koji raspolazete novcem?		
		DA	NE	broj ispitanika (%)
područje studiranja	ne radim	58	603	661 (78,3)
	do 1500 kn mjesečno	5	71	76 (9,0)
	1500 kn – 2000 kn mjesečno	1	28	29 (3,4)
	2000 kn – 2500 kn mjesečno	0	18	18 (2,1)
	2500 kn – 3000 kn mjesečno	2	10	12 (1,4)
	više od 3000 kn mjesečno	10	38	48 (5,7)
Ukupno:		76 (9)	768 (91)	844 (100)
Vrijednost χ^2 testa:		$\chi^2=12,333, P=0,030$		

* χ^2 test

P je <0.05, što znači da je između skupina došlo do statistički važne razlike. Stoga je hipoteza (koja kaže da postoje razlike između primanja i svađe s ljudima s kojima žive zbog načina na koji raspolazu novcem) potvrđena.

Usporedba sociodemografskih obilježja sa stavovima ispitanika o kockanju vidljiva je usporedbom s nekoliko varijabli. Prva usporedba jest utjecaj godine studija i smatraju li ispitanici kako imaju problem s kockanjem (Tablica 15.). Utvrđeno je kako ne postoji razlika između promatranih varijabli.

Tablica 15. Utjecaj godine studija kod pitanja *Smatrate li da imate problem s kockanjem?*

		Smatrate li da imate problem s kockanjem?		
		DA	NE	broj ispitanika (%)
godina	prva	5	591	596 (70,6)
studija	završna	3	245	248 (29,4)
Ukupno:		8 (0,9)	836 (99,1)	844 (100)
Vrijednost χ^2 testa:		$\chi^2=0,245, P=0,621$		

* χ^2 test

P je >0.05 , što znači da između skupina nije došlo do statistički važne razlike. Stoga je hipoteza (koja kaže da postoje razlike između primanja i smatranja studenata kako imaju problem s kockanjem) odbijena.

Druga usporedba jest utjecaj godine studija i je li kockanje negativno utjecalo na prosjek ispitanika na fakultetu te jesu li eventualno ponavljali godinu (Tablica 16.). Utvrđeno je kako ne postoji razlika između promatranih varijabli.

Tablica 16. Utjecaj godine studija kod pitanja Je li kockanje negativno utjecalo na Vaš prosjek na fakultetu te jest li eventualno ponavljali godinu?

		Je li kockanje negativno utjecalo na Vaš prosjek na fakultetu te jest li eventualno ponavljali godinu?		
		DA	NE	broj ispitanika (%)
godina studija	prva	9	587	596 (70,6)
	završna	3	245	248 (29,4)
Ukupno:		12 (1,4)	832 (98,6)	844 (100)
Vrijednost χ^2 testa:		$\chi^2=0,116, P=0,733$		

* χ^2 test

P je >0.05 , što znači da između skupina nije došlo do statistički važne razlike. Stoga je hipoteza (koja kaže da postoje razlike između godine studija i negativnoga utjecaja na prosjek na fakultetu) odbijena.

Usporedba sociodemografskih obilježja s učestalosti kockanja ispitanika vidljiva je usporedbom s nekoliko varijabli. Prva usporedba jest utjecaj spola i kladenja ispitanika na sport (Tablica 17.). Postoji razlika u spolu i to u korist muške populacije.

Tablica 17. Utjecaj spola na tvrdnju *Kladio sam se na sport*.

		Kladio sam se na sport			broj ispitanika (%)
		jednom tjedno ili više	manje od jednom tjedno	uopće ne	
spol	muški	74	141	170	385 (45,6)
	ženski	7	64	388	459 (54,4)
Ukupno:		81 (9,6)	205 (24,3)	558 (66,1)	844 (100)
Vrijednost χ^2 testa:		$\chi^2=164,285, P<0,001$			

* χ^2 test

P je <0.05, što znači da je između skupina došlo do statistički važne razlike. Stoga je hipoteza (koja kaže da postoje razlike između spola i klađenja na sport) potvrđena.

Iduća je usporedba područja studiranja i odlazak ispitanika u kasino (Tablica 18.). Postoji razlika u području studiranja i to u korist društvenih i tehničkih znanosti.

Tablica 18. Utjecaj područja studiranja na tvrdnju *Išao sam u kasino*.

		Išao sam u kasino			
		jednom tjedno ili više	manje od jednom tjedno	uopće ne	broj ispitanika (%)
područje studiranja	biomedicina i zdravstvo	2	29	132	163 (19,3)
	biotehničke znanosti	0	0	0	0 (0,0)
	društvene znanosti	21	61	164	246 (29,1)
	društvene znanosti, biomedicina i zdravstvo	0	0	1	1 (0,1)
	društvene znanosti, humanističke znanosti	1	0	1	2 (0,2)
	društvene znanosti, umjetničko područje	1	0	0	1 (0,1)
	humanističke znanosti	0	1	3	4 (0,5)
	interdisciplinarna područja znanosti	0	2	14	16 (1,9)
	interdisciplinarna područja znanosti, prirodne znanosti	1	0	0	1 (0,1)
	prirodne znanosti	0	14	57	71 (8,4)
	prirodne znanosti, tehničke znanosti	0	0	4	4 (0,5)
	tehničke znanosti	16	102	216	334 (39,6)
	tehničke znanosti, društvene znanosti	0	1	0	1 (0,1)
	umjetničko područje	0	0	0	0 (0,0)
Ukupno:		42 (5,0)	210 (24,9)	592 (70,1)	844 (100)
Vrijednost χ^2 testa:		$\chi^2=58,951, P<0,001$			

* χ^2 test

P je <0.05, što znači da je između skupina došlo do statistički važne razlike. Stoga je hipoteza (koja kaže da postoje razlike između područja studiranja i odlaska u kasino) potvrđena.

Uspoređivao se i utjecaj primanja ispitanika, kao i igranje brojeva ili klađenje na lutrije (Tablica 19.). Utvrđeno je da nema razlike između promatranih varijabli.

Tablica 19. Utjecaj primanja na tvrdnju *Igrao/la sam brojeve ili sam se kladio/la na lutrije.*

		Igrao/la sam brojeve ili sam se kladio/la na lutrije			
		jednom tjedno ili više	manje od jednom tjedno	uopće ne	broj ispitanika (%)
primanja	ne radim	39	232	390	661 (78,3)
	do 1500 kn mjesečno	2	24	50	76 (9,0)
	1500 kn – 2000 kn mjesečno	4	13	12	29 (3,4)
	2000 kn – 2500 kn mjesečno	0	4	14	18 (2,1)
	2500 kn – 3000 kn mjesečno	1	4	7	12 (1,4)
	više od 3000 kn	5	14	29	48 (5,7)
Ukupno:		51 (6,0)	291 (34,5)	502 (59,5)	844 (100)
Vrijednost χ^2 testa:		$\chi^2=13,148, P=0,216$			

* χ^2 test

P je >0.05, što znači da između skupina nije došlo do statistički važne razlike. Stoga je hipoteza (koja kaže da postoje razlike između primanja i igranja brojeva odnosno kladenja na lutrije) odbijena.

Iduća usporedba bila je između utjecaja primanja i igranja binga ispitanika (Tablica 20.). Utvrđeno je da nema razlike između promatranih varijabli.

Tablica 20. Utjecaj primanja na tvrdnju *Igrao/la sam bingo*.

		Igrao/la sam bingo			
		jednom tjedno ili više	manje od jednom tjedno	uopće ne	broj ispitanika (%)
primanja	ne radim	28	187	446	661 (78,3)
	do 1500 kn mjesečno	1	25	50	76 (9,0)
	1500 kn – 2000 kn mjesečno	3	9	17	29 (3,4)
	2000 kn – 2500 kn mjesečno	0	5	13	18 (2,1)
	2500 kn – 3000 kn mjesečno	2	4	6	12 (1,4)
	više od 3000 kn	2	12	34	48 (5,7)
Ukupno:		36 (4,3)	242 (28,7)	566 (67,1)	844 (100)
Vrijednost χ^2 testa:		$\chi^2=9,900, P=0,449$			

* χ^2 test

P je >0.05, što znači da između skupina nije došlo do statistički važne razlike. Stoga je hipoteza (koja kaže da postoje razlike između primanja i igranja binga) odbijena.

Promatran je utjecaj primanja i korištenja automata za igre na sreću, automata za poker ili drugih automata za klađenje ispitanika (Tablica 21.). Ne postoji razlika između promatranih varijabli.

Tablica 21. Utjecaj primanja na tvrdnju *Koristio/la sam automate za igre na sreću, automate za poker ili druge automate za klađenje.*

		Koristio/la sam automate za igre na sreću, automate za poker ili druge automate za klađenje			
		jednom tjedno ili više	manje od jednom tjedno	uopće ne	broj ispitanika (%)
primanja	ne radim	29	142	490	661 (78,3)
	do 1500 kn mjesečno	1	24	51	76 (9,0)
	1500 kn – 2000 kn mjesečno	4	7	18	29 (3,4)
	2000 kn – 2500 kn mjesečno	1	6	11	18 (2,1)
	2500 kn – 3000 kn mjesečno	1	3	8	12 (1,4)
	više od 3000 kn	2	12	34	48 (5,7)
Ukupno:		38 (4,5)	194 (23,0)	612 (72,5)	844 (100)
Vrijednost χ^2 testa:		$\chi^2=11,467, P=0,322$			

* χ^2 test

P je >0.05, što znači da između skupina nije došlo do statistički važne razlike. Stoga je hipoteza (koja kaže da postoje razlike između primanja i korištenja automata za igre na sreću, automata za poker ili drugih automata za klađenje) odbijena.

Promatran je i utjecaj područja studiranja na najveću svotu novca kojom su se ispitanici kockali bilo koji dan (Tablica 22.). Ne postoji razlika između promatranih varijabli.

Tablica 22. Utjecaj područja studiranja na pitanje *Koja je najveća svota novca kojom ste se kockali bilo koji dan?*

		Koja je najveća svota novca kojom ste se kockali bilo koji dan?							
		nikada nisam kockao/ la	6,50 kn ili manje	više od 6,50 kn do 65,00 kn	više od 65,00 kn do 650,0 0 kn	više od 650, 00 kn do 6.50 0,00 kn	više od 6.50 00,0 00,0 kn	više od 65.00 0,00 kn	broj ispitanika (%)
područje studiranja	biomedicina i zdravstvo	104	19	26	12	1	0	1	163 (19,3)
	biotehničke znanosti	0	0	0	0	0	0	0	0 (0,0)
	društvene znanosti	129	34	54	17	9	2	1	246 (29,1)
	društvene znanosti, biomedicina i zdravstvo	1	0	0	0	0	0	0	1 (0,1)
	društvene znanosti, humanističke znanosti	1	0	0	1	0	0	0	2 (0,2)
	društvene znanosti, umjetničko područje	0	0	1	0	0	0	0	1 (0,1)
	humanističke znanosti	2	0	2	0	0	0	0	4 (0,5)
	interdisciplinarna područja znanosti	13	1	1	1	0	0	0	16 (1,9)
	interdisciplinarna područja znanosti, prirodne znanosti	0	0	0	1	0	0	0	1 (0,1)
	prirodne znanosti	40	9	14	7	1	0	0	71 (8,4)
	prirodne znanosti, tehničke znanosti	1	1	2	0	0	0	0	4 (0,5)
	tehničke znanosti	131	52	100	33	17	0	1	334 (39,6)
	tehničke znanosti, društvene znanosti	0	1	0	0	0	0	0	1 (0,1)
	umjetničko područje	0	0	0	0	0	0	0	0 (0,0)
Ukupno:		422 (50,0)	117 (13,9)	200 (23,7)	72 (8,5)	28 (3,3)	2 (0,2)	3 (0,4)	844 (100)
Vrijednost χ^2 testa		$\chi^2=73,763, P=0,239$							

* χ^2 test

P je >0.05 , što znači da između skupina nije došlo do statistički važne razlike. Stoga je hipoteza (koja kaže da postoje razlike između područja studiranja i najveće svote novca za kockanje) odbijena.

Naposljetku, uspoređivanje utjecaj spola i osoba u životu ispitanika koje imaju (ili su imale) problem s kockanjem (Tablica 23.). Utvrđeno je da nema razlike između promatranih varijabli.

Tablica 23. Utjecaj spola na tvrdnju *Osobe u mome životu koje imaju (ili su imale) problem s kockanjem.*

		spol		
		muški	ženski	broj ispitanika (%)
Osobe u mome životu koje imaju (ili su imale) problem s kockanjem	brat/sestra	4	3	7 (0,8)
	brat/sestra, drugi član obitelji	0	1	1 (0,1)
	brat/sestra, moje dijete (djeca), prijatelj ili netko važan u mome životu, moj supružnik/partner, drugi član obitelji	0	1	1 (0,1)
	brat/sestra, prijatelj ili netko važan u mome životu	1	1	2 (0,2)
	drugi član obitelji	17	17	34 (4,3)
	majka	1	0	1 (0,1)
	majka, prijatelj ili netko važan u mome životu	1	0	1 (0,1)
	moje dijete (djeca)	1	0	1 (0,1)
	moje dijete (djeca), prijatelj ili netko važan u mome životu, moj supružnik/partner	0	1	1 (0,1)
	nitko	317	392	709 (84,0)
	otac	5	10	15 (1,8)
	otac, brat/sestra	0	1	1 (0,1)
	otac, majka, prijatelj ili netko važan u mome životu, drugi član obitelji	0	1	1 (0,1)
	otac, prijatelj ili netko važan u mome životu	1	2	3 (0,4)
	otac, prijatelj ili netko važan u mome životu, drugi član obitelji	1	0	1 (0,1)
	prijatelj ili netko važan u mome životu	34	28	62 (7,3)
	prijatelj ili netko važan u mome životu, drugi član obitelji	1	1	2 (0,2)
	prijatelj ili netko važan u mome životu, drugi član obitelji, moje dijete (djeca)	1	0	1 (0,1)
Ukupno:	385 (45,6)	459 (54,4)	844 (100)	
Vrijednost χ^2 testa:		$\chi^2=18,079, P=0,384$		

* χ^2 test

P je >0.05, što znači da između skupina nije došlo do statistički važne razlike. Stoga je hipoteza (koja kaže da postoje razlike između spola i osoba koje su imale problem s kockanjem) odbijena.

6. RASPRAVA

Sagledavajući rezultate ovoga istraživanja, jasno je vidljivo kako dvije promatrane skupine studenata (prvih godina preddiplomskih i integriranih studija te završnih godina diplomskih i integriranih studija) ne kockaju toliko često koliko bi bilo za očekivati za ovakav veliki uzorak studenata i u odnosu na neke druge studije sa znatno manje ispitanika (36).

Počevši od općih podataka anketnoga upitnika koji analizira sociodemografska i ekonomska obilježja ispitanika, vidljivo je da ispitanici imaju različite podloge. Samo je 21,56% ispitanika zaposleno što bi mogao biti razlog niskomu interesu za kockanje, a posebno kockanju za novac. Nadalje, u odnosu na prethodni podatak, većina zaposlenih studenata zaradi do 1500 kn mjesečno što je vrlo mala svota novca za potrošiti na bilo što drugo osim plaćanja stana i drugih troškova života ukoliko student živi daleko od svoga doma (i pri tome ima slabu ili nikakvu financijsku pomoć roditelja/skrbnika). Posebno se treba osvrnuti na dio prebivališta ispitanika gdje (osim ispitanika iz Hrvatske) možemo vidjeti da su upitnik rješavali i ispitanici iz okolnih zemalja (Slovenija, Bosna i Hercegovina, Srbija), no u znatnoj manjini u odnosu na ispitanike čije je prebivalište u Hrvatskoj.

Osvrtanje na rezultate SOGS upitnika govori kako većina ispitanika nije prakticirala kockanje u većoj mjeri niti je imala probleme koji se istražuju ovim upitnikom. Međutim, malen dio ispitanika ipak pokazuje afinitet prema kockanju i to u različitim dijelovima upitnika. Kladjenje na sport i odlazak u kasino imaju sličnu popularnost u dijelu ispitanika koji su ovakav oblik kockanja prakticirali manje od jednom tjedno (oko $\frac{1}{4}$ ispitanika). Ispitanici u nešto većoj mjeri (34,48%) prakticiraju igranje brojeva ili kladjenje na lutrije u odnosu na vrste kockanja navedene ranije, što bi se moglo objasniti kulturom takvoga oblika kockanja koji postoji dugi niz godina u Hrvatskoj, ali i u svijetu (37, 38, 39, 40, 41). Slična situacija je i s igranjem binga koji se svrstava u kategorije kockanja s većim udjelom problemskih kockara (42). Korištenje automata za igre na sreću, automata za poker ili drugih automata za kladjenje također je oblik kockanja koji se prakticira manje od jednom tjedno u nešto više od petine ispitanika. Ovakav oblik kockanja ima potencijalni rizik povezan s razvojem problema s kockanjem prema istraživanju jedne talijanske studije (43). Pitanja o novčanoj strani kockanja daju različite odgovore. Polovina ispitanika odgovorila je kako je do sada na kockanje potrošila novce, a od ovih ispitanika većina ne potroši više od 65,00 kn. Razlog tomu može biti spomenuta zaposlenost i primanja ispitanika. Također, od osoba u životu ispitanika koje

imaju (ili su imale) problem s kockanjem, većina ispitanika navode prijatelja ili nekoga važnog u njihovu životu; što bi moglo sugerirati kako postoji emocionalni ili možda vršnjački utjecaj na kockanje ovih studenata (18). Analiza odgovora na pitanja s *da* ili *ne* odgovorima prikazuje tri upečatljiva pitanja na koja su ispitanici dali odgovor *da* u odnosu na druga pitanja ove kategorije. Radi se o kockanju više nego što su ispitanici namjeravali, skrivanju listića za klađenje, lutrijskih karata, novca za kockanje, zadužnice ili drugih znakova klađenja ili kockanja od njihovih supružnika, djece ili drugih važnih ljudi u njihovu životu te o svađanju s ljudima s kojima ispitanici žive zbog načina na koji raspolažu novcem. S obzirom na to da se radi o studentskoj populaciji, ovakvi rezultati ne iznenađuju previše. Posljednja tri pitanja anketnoga upitnika naknadno su dodana kako bi se uvidio stav ispitanika prema svome trenutnom stanju u pogledu kockanja i kako ono utječe na njegovo školovanje na odabranome studijskom programu. Većina ispitanika odgovorila je kako smatra da nema problema s kockanjem, da se ne liječe zbog problema s kockanjem kod psihijatra i da kockanje nije negativno utjecalo na njihov prosjek na fakultetu ili na eventualno ponavljanje godine.

S obzirom na to da je ovo istraživanje provedeno na jednome sveučilištu u Hrvatskoj, preporučljivo je ove stavove istražiti i na ostalim sveučilištima kako bi se dobila šira slika samoprocjene ispitanika prema ovim pitanjima. Razlozi zašto ispitanici ne kockaju u tolikoj mjeri u odnosu na ispitivani uzorak mogu biti različiti. Od financijskih razloga i averzije prema riziku kockanja, nezainteresiranosti i drugim prioritetima, osobnim i religijskim uvjerenjima, nedostupnosti i prilikama, zabrinutosti o razvijanju ovisnosti, svjesnosti izgleda u kockanju, nedostatku vještine, emocionalnom distresu i mnogim drugima (45).

Što se tiče statističke značajnosti među promatranim varijablama, ona je vidljiva za varijable spol, područje studiranja i primanja ispitanika. Prema spolu, muški su studenti skloni skrivanju listića za klađenje, lutrijskih karata, novca za kockanje, zadužnica ili drugih znakova klađenja ili kockanja od njihovih supružnika, djece ili drugih važnih ljudi u njihovu životu te o klađenju na sport. Ovaj rezultat sličan je rezultatima studije koja uspoređuje rizik za kockanje prema spolu i gdje rizik za muškarce postoji ukoliko su u dobi od 18 do 24 godine, niske razine obrazovanja, ako žive u grupnome kućanstvu, nezaposleni, kockaju na automatima, stolnim igrama, utrkama, sportovima ili lutrijama, kockaju kako bi osvojili novac ili se zabavili (44). Prema području studiranja, studenti društvenih i tehničkih znanosti skloni su se osjećati krivima zbog načina na koji kockaju ili zbog toga što se događa kada kockaju, ali su također skloni i odlasku u kasino. Prema primanjima ispitanika, ispitanici koji zarađuju više od 3000 kn mjesečno češće se svađaju s ljudima s kojima žive zbog načina na koji

raspoložu s novcem, što je i za očekivati s obzirom na to da u odnosu na ostale ispitanike imaju veće prihode koje mogu slobodnije potrošiti.

Što se tiče ograničenja istraživanja, važno je naglasiti da usporedba kockanja navedenih dviju skupina ispitanika nije realna s obzirom na to da ispitanika prve skupine (studenti prvih godina preddiplomskih i integriranih studija) ima znatno više. Za pravednu usporedbu broj ispitanika u ovim dvjema skupinama trebao bi biti isti.

Preporučuje se napraviti više studija na temu kockanja studenata u Hrvatskoj. Buduće studije mogle bi pružiti dodatne spoznaje o problemu studentskoga kockanja i potencijalno otvoriti dijalog među medicinskim stručnjacima o potrebi prevencije i detekcije poremećaja kockanja u studentskoj populaciji stvaranjem raznih programa prevencije i edukacije o istome. Oni bi se, ukoliko za to postoji izričita potreba, implementirali u programe dobrobiti studenata na fakultetima Republike Hrvatske. Ovakvi modeli programa već postoje u svijetu (45, 46, 47, 48) i njihova implementacija u visokoobrazovni sustav pokazuje određene rezultate.

7. ZAKLJUČCI

Temeljem provedenoga istraživanja i dobivenih rezultata mogu se izvesti sljedeći zaključci:

- studenti su većinom nezaposleni
- većina ispitanika ne kocka u većoj mjeri niti pokazuje probleme s kockanjem
- dio ispitanika pokazuje afinitet prema kockanju u klađenju na sport, odlasku u kasino, igranju brojeva ili klađenju na lutrije, zatim u bingu i korištenju automata za igre na sreću, za poker ili drugih automata za klađenje
- studenti, ako i troše novac za kockanje, to čine u manjim svotama novca što je u korelaciji sa zaposlenosti i primanjima ispitanika
- obiteljska/prijateljska podloga kockanja također je različita, ali emocionalni ili vršnjački utjecaj mogao bi biti jedan od razloga sklonosti kockanju
- muškarci su skloniji skrivanju listića za klađenje, lutrijskih karata, novca za kockanje, zadužnica ili drugih znakova klađenja ili kockanja od njihovih supružnika, djece ili drugih važnih ljudi u njihovu životu te klađenju na sport
- studenti društvenih i tehničkih znanosti skloni su osjećaju krivnje zbog načina na koji kockaju ili zbog toga što se događa kada kockaju, ali su također skloni i odlasku u kasino
- studenti koji zarađuju više češće se svađaju s ljudima s kojima žive zbog načina na koji raspoložu novcem te u odnosu na ostale studente imaju veće prihode koje mogu slobodnije potrošiti.

8. SAŽETAK

Ciljevi istraživanja: utvrditi sociodemografska obilježja, znanje, stavove i učestalost kockanja ispitanika i istražiti postoji li povezanost između promatranih varijabli.

Nacrt studije: istraživanje je ustrojeno po načelu presječnoga istraživanja.

Ispitanici i metode: Ukupno 844 studenata (54,4% ženskoga spola) prvih godina preddiplomskih i integriranih te završnih godina diplomskih i integriranih studija Sveučilišta u Osijeku sudjelovalo je u istraživanju. Pretraživanje literature o poremećaju kockanja u studentskoj populaciji provedeno je putem *Web of Science*. Dio ovoga pretraživanja poslužio je za formiranje anketnoga upitnika. Upitnik se sastojao od 42 pitanja–sociodemografskih, pitanja o znanju, stavovima i učestalosti kockanja ispitanika.

Rezultati: Studenti su većinom nezaposleni i ne prakticiraju kockanje u velikoj mjeri. Malen dio ispitanika pokazuje afinitet prema kockanju i to u klađenju na sport i odlasku u kasino, igranju brojeva ili klađenju na lutrije, bingu, korištenju automata za igre na sreću, automata za poker ili drugih automata za klađenje. Muškarci su skloniji skrivanju listića za klađenje, lutrijskih karata i sl. te u klađenju na sport. Studenti društvenih i tehničkih znanosti skloni su se osjećati krivima zbog načina na koji kockaju ili zbog toga što se događa kada kockaju, ali su skloni i odlasku u kasino. Studenti koji zarađuju više češće se svađaju s ljudima s kojima žive zbog načina na koji raspolažu novcem.

Zaključak: Većina studenata ne kocka u većoj mjeri. Znanje i stavovi o kockanju dobri su u većine studenata, izuzev studenata društvenih i tehničkih znanosti, kao i onih koji više zarađuju u odnosu na ostale studente.

Ključne riječi: kockanje; stav; studenti; učestalost; znanje

9. SUMMARY

Knowledge, attitudes and frequency of gambling in the student population of the University of Osijek

Objectives: The aim of this paper was to determine the socio-demographic characteristics, knowledge, attitudes and frequency of gambling of the student population of the University of Osijek and to research whether there is a correlation between the observed variables.

Study Design: The research follows the principle of cross-sectional study.

Participants and methods: A total of 844 students (54.4% female) in the first years of undergraduate and integrated and final years of graduate and integrated studies at the University of Osijek participated in the study. A literature search on gambling disorder in the student population was conducted via Web of Science. A part of this search was used to design a questionnaire. The questionnaire consisted of 42 questions which were sociodemographic, as well as questions on knowledge, attitudes and frequency of gambling.

Results: The respondents are mostly unemployed and do not gamble to a large extent. A small number of respondents showed interest in gambling, which refers to: betting on sports and going to the casino, playing numbers or lottery, bingo, using slot machines, poker machines or other betting machines. Men are more prone to hiding betting tickets, lottery tickets etc. and also more prone to bet on sports. Students of social and technical sciences more often feel guilty because they gamble or because of what happens when they gamble, but are also prone to going to casino. Students who earn more money argue more often with people they live with because of the way they manage money.

Conclusion: Most students don't gamble into a greater extent. Knowledge and attitudes about gambling are good in most students, but not so much in students of social and technical sciences, as well as those who earn more compared to other students.

Keywords: gambling; attitude; students; incidence, knowledge

10. LITERATURA

1. McKinley CJ, Luo Y, Wright PJ, Kraus A. Problem Gambling Messages on College Counseling Center Websites: An Over-Time and Cross-Country Comparison. *J Gambl Stud.* 2016;32(1):307–325.
2. World Health Organization. ICD-11 for Mortality and Morbidity Statistics (Version: 04/2019). Dostupno na adresi:<https://icd.who.int/browse11/l-m/en>. Datum pristupa: 29.5.2020.
3. American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®). 5. izd. Arlington: VA: American Psychiatric Association; 2013.
4. Rinker DV, Rodriguez LM, Krieger H, Tackett JL, Neighbors C. Racial and Ethnic Differences in Problem Gambling among College Students. *J Gambl Stud.* 2016;32(2):581–590.
5. Chamberlain SR, Grant JE. Racial-ethnic differences in impulsivity and compulsivity in recreational gambling. *Compr Psychiatry.* 2020;97:152–153.
6. Wong C, Wu HC. Gambling behavior of ethnic Chinese and Vietnamese college students in the United States. *Int Gambl Stud.* 2020;20:14–36.
7. Cakici M, Firat Y, Babayigit A, Karaaziz M. The comparison between the socio-demographic characteristics and the problematic internet use between gamblers and non-gamblers among university students. *Klinik psikiyatri dergisi.* 2020;23:34–42.
8. Martin RJ, Nelson SE, Gallucci AR, Lee JGL. Daily and season-long fantasy sports participation and gambling-related problems among a sample of college students at three universities. *Int Gambl Stud.* 2018;18:395–407.
9. Montes KS, Weatherly JN. Differences in the Gambling Behavior of Online and Non-online Student Gamblers in a Controlled Laboratory Environment. *J Gambl Stud.* 2017;33:85–97.
10. Kim HS, Wohl MJA, Gupta R, Derevensky J. From the mouths of social media users: A focus group study exploring the social casino gaming-online gambling link. *J Behav Addict.* 2016;5:115–121.
11. Richard J, Martin-Storey A, Wilkie E, Derevensky JL, Paskus T, Temcheff CE. Variations in Gambling Disorder Symptomatology Across Sexual Identity Among College Student-Athletes. *J Gambl Stud.* 2019;35:1303–1316.

12. Jang SM, Hong S, Kim SB, Sohn S. Examining risk and protective factors of problem gambling among college students in South Korea. *Child Youth Serv Rev.* 2019;105.
13. Atkinson, J. Commonalities in the Association of Behavioral Activation and Behavioral Inhibition with Problem Gambling and Alcohol Use in Young Adult College Students. *J Gambl Stud.* 2019;35:125–141.
14. Sanscartier MD, Edgerton JD, Roberts LW. A Latent Class Analysis of Gambling Activity Patterns in a Canadian University Sample of Emerging Adults: Socio-demographic, Motivational, and Mental Health Correlates. *J Gambl Stud.* 2018;34:863–880.
15. Takamatsu SK, Martens MP, Arterberry BJ. Depressive Symptoms and Gambling Behavior: Mediating Role of Coping Motivation and Gambling Refusal Self-Efficacy. *J Gambl Stud.* 2016;32:535–546.
16. Smith I, Giroux I. The Illusion of Control in Gambling among University Students: The Benefit of the Doubt? *J Gambl Issues.* 2019;42:107–129.
17. Wu WCH, Chen SXH, Wong SSK. Predicting Gambling Propensity and Behavior: The Role of Social Axioms and Distortive Beliefs. *J Gambl Stud.* 2019;35: 969–986.
18. Sanscartier MD, Edgerton JD, Keough MT. Attitudes towards gambling in a Canadian university sample of young adults. *Int Gambl Stud.* 2019;20:37–56.
19. Lostutter TW, Enkema M, Schwebel F, Cronce JM, Garberson LA, Ou B i sur. Doing It for the Money: The Relationship Between Gambling and Money Attitudes Among College Students. *J Gambl Stud.* 2019;35:143–153.
20. Sarti S, Triventi M. The role of social and cognitive factors in individual gambling: An empirical study on college students. *Soc Sci Res.* 2017;62:219–237.
21. Derevensky JL, McDuff D, Reardon CL, Hainline B, Hitchcock ME, Richard J. Problem gambling and associated mental health concerns in elite athletes: a narrative review. *Br J Sports Med.* 2019;53:761–766.
22. Richard J, Paskus TS, Derevensky JL. Trends in gambling behavior among college student-athletes: A comparison of 2004, 2008, 2012 and 2016 NCAA survey data. *J Gambl Issues.* 2019;4:73–100.
23. Nowak, DE. Gambling Disorder in the College Student-Athlete Population: An Overview. *J Gambl Issues.* 2018;39:222–234.
24. Wang C, Cunningham-Erdogdu P, Steers MN, Weinstein AP, Neighbors C. Stressful life events and gambling: The roles of coping and impulsivity among college students. *Addict Behav.* 2020;107:106–386.

25. Roderique-Davies G, Torrance J, Bhairon T, Cousins A, John B. Embedded Gambling Promotion in Football: An Explorative Study of Cue-Exposure and Urge to Gamble. *J Gambl Stud.* 2020;10.1007/s10899-020-09949-y.
26. Geisner IM, Huh D, Cronce JM, Lostutter TW, Kilmer J, Larimer ME. Exploring the Relationship Between Stimulant Use and Gambling in College Students. *J Gambl Stud.* 2016;32:1001–1016.
27. Provenzano S, Santangelo OE, Raia DD, Barresi D, Armetta F, Giordano Di sur. Gambling in nursing students of the University of Palermo. *Ann Ig.* 2020;32:296–304.
28. Labrador FJ, Vallejo-Achón M. Prevalence and Characteristics of Sports Betting in a Population of Young Students in Madrid. *J Gambl Stud.* 2020;36:297–318.
29. Vayisoglu SK, Oncu E, Guven Y. The Frequency of Gambling among University Students and Its Relationships to Their Sensation-Seeking Behaviors. *Addicta: the Turkish journal on addictions.* 2019;6:69–90.
30. Grant JE, Lust K, Christenson GA, Redden SA, Chamberlain SR. Gambling and its clinical correlates in university students. *Int J Psychiatry Clin Pract.* 2019;23:33–39.
31. George S, Ts J, Nair S, Rani A, Menon P, Madhavan Ri sur. A cross-sectional study of problem gambling and its correlates among college students in South India. *BJPsych Open.* 2016;2:199–203.
32. Nowak, DE. A Meta-analytical Synthesis and Examination of Pathological and Problem Gambling Rates and Associated Moderators Among College Students. 1987-2016. *J Gambl Stud.* 2018;34: 465–498.
33. Dodig D, Ricijas N, Rajic-Stojanovic A. SPORTS BETTING AMONG STUDENTS IN ZAGREB –THE CONTRIBUTION OF IRRATIONAL BELIEFS, MOTIVATION AND EXPERIENCE IN GAMES OF CHANCE. *LJETOPIS SOCIJALNOG RADA.* 2014;21:215–242.
34. Kolčić I, Biloglav Z. Presječno istraživanje. U: Kolčić I, Vorko-Jović A, ur. *Epidemiologija.* Zagreb: Medicinska naklada, 2010, str. 55–64.
35. National Council on Problem Gambling. Files. Dostupno na adresi:http://www.ncpgambling.org/files/NPGAW/SOGS_Eng.pdf. Datum pristupa:12.6.2020.
36. Sherba RT, Gersper BE. Community College and University Student Gambling Beliefs, Motives and Behaviors. *Community Coll J Res Pract.* 2017;4:823–841.
37. Raschke, C. Unexpected windfalls, education, and mental health: evidence from lottery winners in Germany. *Appl Econ.* 2019;51:207–218.

38. Brochado A, Santos M, Oliveira F, Esperanca J. Gambling behavior: Instant versus traditional lotteries. *J Bus Res.* 2018;88:560–567.
39. Cesarini D, Lindqvist E, Ostling R, Wallace B. WEALTH, HEALTH AND CHILD DEVELOPMENT: EVIDENCE FROM ADMINISTRATIVE DATA ON SWEDISH LOTTERY PLAYERS. *Q J Econ.*2016;131:687–738.
40. MacLaren VV. Video Lottery is the Most Harmful Form of Gambling in Canada. *J Gambl Stud.* 2016;32:459–485.
41. Barnes GM, Welte JW, Tidwell MC, Hoffman JH. Gambling on the lottery: sociodemographic correlates across the lifespan. *J Gambl Stud.* 2011;27:575–586.
42. Mazar A, Zorn M, Becker N, Volberg RA. Gambling formats, involvement and problem gambling: which types of gambling are more risky? *BMC Public Health.* 2020;20:711.
43. Scialese M, Bastiani L, Salvadori S, Gori M, Lewis I, Jarre P i sur. Association of Problem Gambling with Type of Gambling Among Italian General Population. *J Gambl Stud.* 2016;32:1017–1026.
44. Hing N, Russell A, Tolchard B, Nower L. Risk Factors for Gambling Problems: An Analysis by Gender. *J Gambl Stud.* 2016;32:511–534.
45. Rash CL, McGrath DS. Self-Generated Motives for Not Gambling Among Young Adult Non-gamblers. *J Gambl Stud.* 2017;33:825–839.
46. Grande-Gosende A, Lopez-Nunez C, Garcia-Fernandez G, Derevensky J, Fernandez-Hermida JR. Systematic Review of Preventive Programs for Reducing Problem Gambling Behaviors Among Young Adults. *J Gambl Stud.*2020;36:1–22.
47. Zhou XL, Goernert PN, Corenblum B. Examining the efficacy of the GameSense gambling prevention programme among university undergraduate students. *Int Gambl Stud.* 2019;19:282–295.
48. ZhaoYX, Marchica L, Derevensky JL, Shaffer HJ. The Scope, Focus and Types of Gambling Policies Among Canadian Colleges and Universities. *Can Psychol.* 2017;58:187–193.

11. ŽIVOTOPIS

MARTINA LEVAČIĆ

Datum i mjesto rođenja: 29. lipnja 1995., Osijek

Kućna adresa: A. Starčevića 20, 31326 Darda

Tel: 031/740 999

Mob: 095/845 3795

OBRAZOVANJE

2002.–2010.: Osnovna škola *Darda*, Darda, srednja ocjena 5,0

2010.–2014.: Gimnazija *Gaudeamus*, Osijek, srednja ocjena 5,0

2014.–2020.: Medicinski fakultet Sveučilišta u Osijeku, srednja ocjena: 4,14

OSTALE AKTIVNOSTI:

2014.–2020.: volonter međunarodne udruge studenata medicine Hrvatska –CroMSIC, podružnica Osijek, akcije:

–*Upoznaj me* kongres o uključivanju osoba s mentalnim izazovima u zajednicu (4. – 6. veljače 2016.)

–Humanitarni koncert studenata medicine (20. studeni 2017.)

– 21. Smotra sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku (8. prosinca 2017.)

–Međunarodni dan ljudskih prava (10. prosinca 2017.)

– akcija Rijetke bolesti (8. veljače 2018.)

–Dameo studentski kongres (24. travnja 2018.) kao volonter i pasivni sudionik u Osijeku

2017.: demonstrator na Katedri za histologiju i embriologiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku

2017.: profesionalna studentska razmjena u Angersu, Francuska, stacionirana na odjelu Pulmologije

7/2018.–8/2018.: radnik u *Pekarstvo Kadulja d.o.o., Pekarstvo Kadulja d.o.o.*, Darda

8/2018.–10/2018.: anketar za *Ipsos d.o.o.*, Split

2018.: aktivni sudionik na Simpoziju o mentalnom zdravlju studenata u Osijeku, aktivni sudionik na Zagreb International Medical Summit u Zagrebu, predavač na Festivalu znanosti, Osijek

2019: aktivni sudionik na Zagreb International Medical Summit u Zagrebu, predavač na Festivalu znanosti, Osijek.